

Malmö högskola

Lärarytbildningen

Skolutveckling och ledarskap

Examensarbete

10 poäng

**Vad förväntar sig lärare i
grundskolan av specialpedagogen?**

*What do school teachers expect from the
special pedagogues?*

Ulrica Sjunnesson

Specialpedagogexamen 60 poäng

Vårterminen 2006

Handledare: Marie Leijon

Examinator: Lotta Anderson

Malmö högskola

Lärarytbildningen

Specialpedagogisk påbyggnadsutbildning, 60 p

Examensarbete, 10 p

Abstract

Sjunnesson, Ulrica (2006) Vad förväntar sig lärare i grundskolan av specialpedagogen?

What do schoolteachers expect from the special pedagogues? Examensarbete,

Specialpedagogisk påbyggnadsutbildning, Lärarytbildningen, Malmö högskola.

Syfte

Syftet med detta arbete är att förstå vad en grupp lärare i grundskolan förväntar sig av specialpedagogen. Vad anser de vara viktigast i specialpedagogens arbete, vad förväntar de sig och hur skulle de specialpedagogiska insatserna se ut om de fick bestämma.

Metod

Med hjälp av litteraturstudier om specialpedagogens uppgifter och intervjuer med åtta grundskollärare vill jag försöka förstå vilka förväntningar som finns på specialpedagogen.

Resultat

Sammanfattningsvis får jag uppfattningen att förväntningarna på specialpedagogen överensstämmer ganska bra med vad som står i styrdokumentet och vad vi lär oss på den specialpedagogiska påbyggnadsutbildningen, att en specialpedagog ska arbeta på tre olika nivåer, individ-, grupp- och organisatorisk nivå. Man förväntar sig också att en specialpedagog ska använda sig av de tre "benen", undervisning, handledning och utveckling.

Nyckelord: förväntningar, handledning, individgrupp- och organisatorisk nivå, specialpedagogisk yrkesroll, åtgärdsprogram.

Ulrica Sjunnesson
Olof Palmes gata 2
46130 Trollhättan

Handledare: Marie Leijon

Innehållsförteckning

Abstract.....	Error! Bookmark not defined.
Innehållsförteckning	8
1 Inledning.....	10
1.1 Bakgrund.....	10
2 Problem och syfte.....	11
3 Litteratur	13
3.1 Definition av begrepp.....	13
3.2 Historik	13
3.3 Litteratur	15
4 Metod	20
4.1 Allmänt om metod	20
4.2 Metodval.....	20
4.3 Undersökningsgrupp.....	21
4.4 Genomförande.....	22
4.5 Tillförlitlighet	22
4.6 Etik	23
4.7 Bearbetning	23
5 Resultat.....	25
5.1 Introduktion.....	25
5.2 Hur ser de specialpedagogiska insatserna ut idag?.....	25
5.2.1 Individnivå	25
5.2.2 Gruppnivå.....	25
5.2.3 Organisatorisk nivå	25
5.3 Vilka förväntningar har lärarna på specialpedagogen?.....	26
5.3.1 Individnivå	26
5.3.2 Gruppnivå.....	27
5.3.3 Organisatorisk nivå	27
5.4 Hur vill lärarna att de specialpedagogiska insatserna ska se ut?.....	29
5.4.1 Individnivå	29
5.4.2 Gruppnivå.....	29
5.4.3 Organisatorisk nivå	30
6 Analys av resultat	34
7 Sammanfattning och diskussion.....	35
7.1 Sammanfattning.....	35
7.2 Diskussion	36
7.2.1 Svar på frågeställningar.....	36
7.2.2 Individnivå	37
7.2.3 Gruppnivå.....	37
7.2.4 Organisatorisk nivå	37
7.2.5 Är syftet uppnått?	40
8 Fortsatt forskning.....	41
9 Referenser	41

Bilagor

- A. Brev till respondent
- B. Frågor till intervju

1 Inledning

Arbetet handlar om vilka förväntningar lärare i grundskolan har på specialpedagogen. Det känns viktigt för mig att förstå vad grundskollärare i olika åldrar och med skiftande utbildning och erfarenhet har för förväntningar på specialpedagogens arbete. Målgruppen för arbetet är alla som arbetar i skolan, framförallt lärare, specialpedagoger och skolledare. Jag arbetar själv inom grundskolan och vill ta reda på vad som förväntas av mig när jag är färdig. Hur väl överensstämmer förväntningarna med det som jag lär mig på min utbildning och specialpedagogens tre ben, handledning, undervisning och utveckling? Hur väl överensstämmer lärarnas förväntningar med det som står i läroplaner och utbildningsplaner? Arbetar man på individnivå, gruppnivå och organisatorisk nivå? För att få lite mer insyn i vad lärare i grundskolan förväntar av specialpedagogens arbete har jag gjort denna studie. Jag anser även att specialpedagogens roll är i ständig diskussion. Ända sedan specialläroplaner togs bort 1990 och ersattes med specialpedagogutbildningen verkar det enligt min uppfattning ha rått förvirring kring vad en specialpedagog ska göra. Under arbetet med mitt examensarbete märker jag att det fortfarande finns många frågor kring specialpedagogens arbetsuppgifter, både bland lärare som jag intervjuat och bland rektorer som jag varit på anställningsintervjuer hos.

1.1 Bakgrund

När jag från början bestämde mig för att läsa till specialpedagog, var det för att jag kände en stor frustration över att inte hinna med att hjälpa de elever som allra mest behövde det. Som lärare har många elever i klassen och tyvärr blev det så att de som tog för sig, var de som fick mest hjälp. Jag kände att jag inte räckte till för de elever med störst behov. Jag undrade om det fanns fler som kände som jag. Under min yrkesverksamma tid har jag arbetat tillsammans med flera specialpedagoger. De allra flesta arbetar på ett väldigt traditionellt sätt, de plockar ut en eller flera elever och arbetar enskilt med dem. Det material som används i specialpedagogens rum är oftast inget som klassläraren tar del av, utan det är specialpedagogen som arbetar med det och utvärderar hur det gått. På vissa skolor vet klasslärarna inte alls vad specialpedagogen gör med eleverna. Vad detta beror på vet jag inte, kanske är det brist på tid, både för specialpedagogen och för läraren. Man hinner kanske inte sätta sig in i varandras arbete. Är det så vi vill ha det eller vill vi ha en dialog mellan lärare och specialpedagog, ett nära samarbete, det handlar ju trots allt om samma elever.

2 Problem och syfte

Mitt syfte är att beskriva och förstå vad en grupp lärare i grundskolan förväntar sig av specialpedagogen. Frågeställningarna är följande: Vad anser de vara viktigast i specialpedagogens arbete, vad de förväntar sig av specialpedagogen och vilka insatser som är framgångsrika i det specialpedagogiska arbetet och hur man vill att de ska se ut. Jag vill också titta på om bakgrundsfaktorer som ålder, erfarenhet, och utbildning har någon betydelse för hur de ser på specialpedagogens arbete. För att ta reda på detta ska jag göra en kvalitativ studie med hjälp av halvstrukturerade intervjuer, mer om metoden finns att läsa i metodkapitlet.

3 Litteratur

3.1 Definition av begrepp

Handledning är en typ av praktisk-pedagogiskt stöd som ges kontinuerligt under utbildning. Inom människovårdande yrken används särskilda handledare för att bevara och vidareutveckla yrkeskunskund. Syftet med handledning är att underlätta och öka förmågan att ge god behandling, att ha en stödjande funktion i svåra och krävande situationer och vid etiska dilemman, samt att motverka stress. Handledning är inriktad på professionella metoder och processer i arbetet och ges i grupp eller individuellt. (Nationalencyklopedin, nätupplaga, 2006) Handledning kan vara ett professionellt samtal där man som deltagare reflekterar över teoretiska kunskaper, praktiska erfarenheter och sambandet dem emellan. Innehållet i handledningen, vilken alltid måste bygga på frivillighet från deltagarna, skall tas från aktuella teman och situationer från deltagarnas vardag. Gjems (1997)

Åtgärdsprogram är ett begrepp som myntades år 1974 av Utredningen om skolans inre arbete (SIA) (SOU 1974:53) Ett åtgärdsprogram handlar om att påverka de förutsättningar som finns för en elevs skolarbete. Hur kan dessa förändras till elevens fördel? Eleven själv, lärare, föräldrar och övriga som finns i elevens miljö hjälpa till att åtgärda dessa förändringar, Kartläggning av åtgärdsprogram och särskilt stöd i grundskolan (2003). Ett åtgärdsprogram ska vara ett levande dokument som kontinuerligt följs upp.

3.2 Historik

Jag tycker det är intressant att veta hur vår tids specialpedagogik kom till, därför har jag skrivit ihop en liten sammanfattning över hur det sett ut i Sverige från folkskolans införande och framåt. Jag har använt mig av Skolverkets rapport 270, Handikapp i skolan (2005). År 1842 infördes allmän folkskola i Sverige. Det innebar att alla barn skulle få undervisning, innan 1842 var det oftast barn till över- och medelklassföräldrar som fick gå i skolan. Folkskolestadgan innehöll också föreskrifter för särskiljande av elever i form av en minimikurs med kristendomskunskap, skrivning, räkning och kyrkosång för fattiga och obegåvade elever, Handikapp i skolan (2005). Professor Karl-Georg Ahlström skriver i sin uppsats, Från folkskola till grundskola (1992), att denna minimikurs utgör specialpedagogikens ursprung. Vid införandet av allmän skolplikt år 1882 fastställdes

skolåldern till att gälla sju till fjorton år. Från början omfattade inte skolplikten barn med funktionshinder. 1889 infördes skolplikt för döva barn och 1896 för blinda barn, men de som hade andra funktionshinder omfattades inte av detta. Runt år 1900 har den svenska skolan, enligt rapporten, ett huvudspår eller ett normalspår, ett mindre parallellspår och ett spår vid sidan av. De elever som inte uppnått målen går i "parallellspåret", i hjälpklass, kvarsittning eller specialklass. Det tredje och minsta spåret är för barn med olika slags funktionshinder, de undervisas vid institutioner, ofta långt hemifrån. Under första delen av 1900- talet fortsätter utvecklingen på detta sätt. I slutet av 1930- talet börjar man använda begreppet "ordblindhet" om elever som ansågs normalbegåvade men hade svårt att lära sig läsa. Man gjorde särskilda läsklasser för de elever som fick diagnosen ordblinda, den första i Stockholm år 1938, rapport 270 (2005), sid. 22. Även efter andra världskriget fortsätter skolutvecklingen längs de tre spåren. När man 1962 inför en grundskola för alla, skapas en slags "växlar" som förbinder spåren med varandra. Barn och ungdomar med funktionshinder börjar integreras i den vanliga skolan. Genom att man ökade antalet hjälpklasser skapade man möjligheter för skolan att ytterligare segregera insatser för de elever som var i behov av särskilt stöd, men inte hade funktionshinder. Man såg eleven som ett objekt som var en bärare av sina svårigheter. 1946 års skolkommision presenterade år 1948 sitt betänkande med förslag till riktlinjer för det svenska skolväsendets utveckling (SOU 1948:27). Där stod bland annat att de elever som var i behov av särskilt stöd skulle få det genom individualiserad undervisning, helst inom klassens ram. I förslagen kunde man se antydning till den förändring inom utbildningsväsendet som senare ledde till en skola för alla. Kommissionen såg positivt på specialundervisning. År 1962, samma år som grundskolan infördes, infördes även skolplikt och lagstadgad rätt till skolgång för barn och ungdomar med svåra rörelsehinder. 1968 infördes till slut skolplikt för samtliga barn med utvecklingsstörning, även de med begåvningshandikapp.

Även om 1962 års läroplan för grundskolan föreskrev att eleven skulle stå i centrum och att alla skulle hjälpas till en allsidig utveckling inom ramen för en skola för alla, såg verkligheten inte alltid ut så. Elever som hade svårt att följa den vanliga undervisningen gick i specialklasser. Under 60- och 70- talet kritiserades skolundervisningen för barn med funktionshinder, man ansåg att de var segregerade från samhället. 1969 års läroplan för grundskolan, (Lgr 69) ville att man skulle integrera elever med handikapp och uppmärksammade skolans arbetssätt som en möjlig orsak till att elever fick svårigheter. 1973 fick särskolan sin första läroplan (Lsä73). Då hade antalet elever i behov av särskilt stöd ökat i grundskolan på grund av samverkan och integrering. I Läroplan för grundskolan (Lgr80) står det att skolans arbetssätt ska anpassas till eleven. Man började även få en annan syn på

handikapp, det kunde vara något relativt, beroende på den sociala miljön runt barnet. Under 80- talet tillsattes flera utredningar för att se till att elever i behov av särskilt stöd fick bästa möjliga skolgång. Dessa utredningar fick inte det resultat som det var tänkt. Under 90- talet kommunaliserades särskolan och man ville öka föräldrars inflytande över skolan. Den ekonomiska krisen i Sverige resulterade i besparingar, som ledde till nedskärningar i skolan. Större grupper, färre lärare och krav på diagnos för att få specialpedagogiskt stöd var några av följderna. Särskolan fick 1990 en ny läroplan (Lsä90), men redan 1994 kom (Lpo94) som omfattade det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet. När den träder i kraft 1995 finns för första gången ett dokument om ett inkluderande perspektiv med i styrdokumentet. Men man kan ändå en bit in i på 2000- talet se tre parallella spår, mellan vilka det förvisso är lättare att växla, men segregeringen finns fortfarande kvar.

3.3 Litteratur

Litteraturen jag läst kommer jag även att använda mig av i min diskussion om resultatet av min undersökning, för att kunna analysera vad jag har kommit fram till. Jag vill reda ut lite vad som står i litteraturen om specialpedagogens roll. Jag har inte lyckats hitta någon tidigare forskning om vad lärare förväntar sig av specialpedagogen, därför har jag läst det som finns om specialpedagogens roll. Det är också väldigt intressant att veta inför min kommande yrkesroll. Jag har läst igenom, Lärarutbildningskommitténs slutbetänkande, Att lära och leda, (1999). Där skriver man mycket om specialpedagogens roll jämfört med speciallärarens. ”Det är väl dokumenterat, att den förhoppningen att avvikande elever genom erhållandet av separata hjälpinsatser skall ‘komma ikapp’ sina klasskamrater i de flesta fall är helt orealistisk.”s.192. Lärarkommittén menar att man ska hantera differentierings- och individualiseringsproblematiken inom den vanliga undervisningen. De anser att det är anledningen till att skolan som helhet behöver specialpedagogiskt stöd.

Den specialpedagogiska definitionsfrågan är problematisk ur flera aspekter. Specialpedagogiken utgör ett tvärvetenskapligt kunskapsområde som hämtar sin teori från, utöver pedagogiken, discipliner som psykologi, sociologi och medicin. Specialpedagogiken har liksom övrigt elevvårdsarbete dessutom en politisk och normativ funktion eftersom den handlar om hur samhället och dess medlemmar uttrycker hur människor med avvikelser av olika slag skall ha det nu och i framtiden. (SOU 1999:63 s.192)

En av specialpedagogikens mest angelägna uppgifter är enligt Lärarutbildningskommittén att bidra till att all personal i förskola och skola kan möta den naturliga variationen av elevers olikheter. I dagens skola är specialpedagogiken ett nödvändigt kompetens- och kunskapsområde i utvecklingen av skolans pedagogiska arbete. Man måste låta varje individ, utifrån sina erfarenheter, kunskaper, förutsättningar och behov få delta i skolarbetet.

När man 1990 ersatte den gamla speciallärarexamen med den nya specialpedagogexamen, på grund av den förändrade synen på specialpedagogik, uppstod en konflikt. Denna konflikt handlade om att specialundervisningen skall leda till att elever med behov av särskilt stöd skall delta i sin ordinarie klass, så långt det är möjligt. Skolans verksamhet skulle alltså anpassas till individen. För att klara detta måste skolan bygga sin verksamhet på att elever är olika och anpassa undervisningen därefter. Detta gick inte alltid som man tänkt sig. Den specialpedagogiska yrkesfunktionen har breddats och fördjupats. I SOU 1999:63, skriver man att specialpedagogen förväntas inte bara vara en kompetent pedagog, utan även ha beredskap för arbete med rådgivning, stöd och utveckling av åtgärdsprogram, i samarbete med kollegor och ledning, men samtidigt ha ett övergripande ansvar. Som specialpedagog ska man arbeta på tre nivåer, individnivå, gruppnivå och organisatorisk nivå. Även om man anpassar skolan och undervisningen efter eleven, kommer det alltid att finnas elever som behöver särskilt stöd på ett eller annat sätt. Ofta har specialpedagogen stor del i utformandet av detta stöd. Det kan till exempel vara att påverka, analysera och utvärdera hur det särskilda stödet ska se ut. En viktig uppgift för specialpedagogen i detta arbete är att ge stöd till arbetslag och lärare, utveckla samverkan och samarbete, både inom arbetslaget och mellan skolan och familjen, för att ge eleven rätt sorts stöd. Vidare kan man läsa följande:

Tillsammans med rektor förväntas specialpedagogen vara garant för att de elever som av olika skäl riskerar att få eller ha svårigheter under skolåren erhåller goda betingelser för lärande oberoende av orsaker till svårigheterna i såväl förskolan, de obligatoriska och frivilliga skolformerna som i de särskilda skolformerna. Det yttersta ansvaret för denna uppgift har rektor men specialpedagogen kan med sin unika kompetens utgöra ett centralt stöd för skolans ledning. Det kan innebära att specialpedagogen tillsammans med annan elevvårdspersonal deltar i skolans ledningsgrupp när man t.ex. diskuterar policyfrågor, sammansättning av elever i arbetsenheter/grupper och lärare i arbetslag samt skolans samlade behov av kompetensutveckling för att motverka segregation. (SOU 1999:63 s.194)

Rosenqvist och Tideman (2000) citerar Lärarutbildningskommitténs (LUK) ”Kompetens att möta alla elever”. LUK:s ambition beskrivs såhär:

Den stora utmaningen är – utbildningspolitiskt och verksamhetsmässigt – hur förskolans och skolans personal skall hantera det faktum att elever har olika förutsättningar, erfarenheter, kunskaper och behov. Hur skall elevers olikheter framstå som resurser och utgöra styrande förutsättningar i skolans pedagogiska arbete i en för alla elever gynnsam riktning? (SOU 1999:63 s.192)

Dessa ord tydliggör en ideologiskt betingad skillnad mellan den traditionella specialundervisningen och en fördjupning av tankarna inför den nya specialpedagogiken. När särskolan kommunaliserades under 1990- talet, var det ett steg mot målet, en skola för alla. Alla barn är olika och vi får anpassa skolan och pedagogiken utifrån det. Under 1990- talet kom begreppet *inclusion* som ett alternativ till integrering. Inclusion (inkludering) innebär att alla har rätt att delta i den gemensamma kulturen, utbildningen med mera. (Rosenqvist & Tideman, 2000). Ingen ska segregeras, och om ingen är segregerad behövs heller ingen integrering. Idén med inclusion är inriktad på att skapa en skola för alla, även för de elever som har svåra funktionshinder. Synsättet innebär att skolan ska anpassas efter eleverna inte tvärtom. För att inclusionsidéen ska kunna genomföras krävs en bra organisation, tillräckligt med personal och kompetens som klarar elevens olika behov. Här spelar specialpedagogen en stor roll. Synen på elever i behov av särskilt stöd är idag lite motstridig. Vi vill å ena sidan ha en skola för alla, men samtidigt har vi sedan 1990- talet satt många diagnoser på elever för att kategorisera dem och dela in dem i fack. Det är viktigt att tänka på, att när vi i skolan upptäcker och bedömer barnens behov av särskilt stöd, är det utifrån våra referensramar. Det är i skolans vardag som de särskilda behoven uppdagas. Då kan man fundera på varför problemen uppstår. Har vi då gjort en skola för alla, som vi anpassat efter barnen?

Persson (1997) skriver att man generellt kan säga att specialundervisningen har ökat i omfattning i de flesta länder sen man införde en sammanhållen grundskola. Han nämner också att specialpedagogiska insatser sätts in där den vanliga pedagogiken inte bedöms räcka till. 1974 års lärarutbildningsutredning (LUT) skriver följande:

Specialpedagogik är inte längre en annorlunda pedagogik för vissa och relativt få elever. Den är ett medvetet prövande och vidareutvecklande av allmänna pedagogiska teorier i sökande efter det ökade stöd som många elever under

längre eller kortare tid kan behöva i sin naturliga omgivning. Specialpedagogik blir då något som präglar vardagsarbetet för all skolans personal. Att så sker utgör ett ansvar för all skolans personal men ankommer på den särskilt utbildade läraren, på specialpedagogen och specialläraren. (SOU 1978:86 s. 279)

Kritisk granskning är alltid viktigt, så också av den specialpedagogiska verksamheten, och man måste försöka förstå motiven med den. Persson (1997) skriver vidare att man genom att analysera och blottlägga organisatoriska brister i skolan och effektivisera dess verksamhet skulle man kunna skapa bättre förutsättningar för en utbildning som omfattar alla barn. Han tar också upp Stainback och Stainback (Persson, 1997 s.6) vilka anser att eftersom specialundervisningen fungerat parallellt med den vanliga undervisningen under lång tid så har kunskaper om hur man möter barns olika behov gått förlorad. De menar att tillgången till experter har fått klasslärare att tänka bort barn med särskilda behov i sin undervisningsplanering, och planera utifrån de barn som inte har några svårigheter.

Handledning är ett ord man ofta stöter på i samband med specialpedagoger. Gjems (1997) skriver att man i alla de yrken som innebär att man jobbar med människor, aktivt handlande och tänkande varelser, utsätts för speciella krav på kompetens. Det innebär ett stort ansvar att arbeta med andra människors liv, lärande, väl och ve. Människor växer och utvecklas hela tiden och därför bör de som arbetar med människor befinna sig i en kontinuerlig förändrings- och utvecklingsprocess. Handledning kan vara en del i denna process.

När det gäller specialpedagogens arbete med åtgärdsprogram, visar Skolverkets Kartläggning av åtgärdsprogram och särskilt stöd i grundskolan (2003) att specialpedagogen är initiativtagaren till att åtgärdsprogram skrivs i 76 % av fallen. Dock är det oftast klassläraren som genomför det, 82 %. På skolor där man har tio procent eller fler utbildade specialpedagoger är det vanligare att man uppmärksammar tal-/språk- och kommunikationshinder i åtgärdsprogrammen. Detta kan bero på att det är specialpedagogerna som identifierar och åtgärdar problemen. Kartläggningen visar också att koncentrationssvårigheter är vanligare som problembeskrivning i åtgärdsprogram på de skolor där det finns fler specialpedagoger än genomsnittet. En tolkning som man gjort i kartläggningen är att specialpedagoger är bra på att "hitta" sådana avvikelser eller att man på skolor där dessa svårigheter finns, anställer fler specialpedagoger för att lösa problemen.

Skolverket har gett ut en skrift som heter Handikapp i skolan, rapport 270, 2005. Den handlar om det offentliga skolväsendets möte med funktionshinder, från folkskolan till nutid. Det är viktigt att tänka på att alla elever som är i behov av särskilt stöd i skolan inte är elever med funktionshinder och att alla elever med funktionshinder inte är i behov av särskilt stöd. Särskilt stöd kan ges på olika nivåer, individ-, grupp- och organisatorisk nivå. Elever med behov av särskilt stöd har rätt att få det enligt lagstiftning och förordning. I första hand ska det ges inom klassens ram, men man kan även anordna särskilda undervisningsgrupper. På sidan 9 i rapport 270, kan man läsa om en motion till riksdagen, år 2002/2003, där man beskriver elever med behov av särskilt stöd på följande sätt, de flesta elever har någon gång under sin skoltid behov av extra stöd, det är inte en tydligt avgränsad grupp. Därför är också behoven lika många och varierade som antalet elever.

4 Metod

4.1 Allmänt om metod

I arbetet har jag valt en kvalitativ studie, som innefattar halvstrukturerade intervjuer. Jag vill tolka och förstå de resultat som framkommer, inte generalisera, förklara och förutsäga. Att jag valt en kvalitativ studie beror på att jag vill förstå innehållet i det lärarna formulerar. Patel och Davidsson (1991) skriver att i en kvalitativ studie är parterna medskapare i ett samtal, det blir en dialog. Man bearbetar materialet och låter sin ”förförståelse”, forskarens egna tankar, känslor och erfarenhet, spela stor roll och till och med ses som en tillgång till tolkningen, Stukat (2005). Ibland kritiseras den kvalitativa forskningen och sägs vara alltför subjektiv, man tycker att resultatet beror på vem som gjort tolkningen. Trots denna risk ville jag göra en kvalitativ studie. Hade jag istället valt att arbeta med en kvantitativ studie, till exempel en enkätundersökning, hade jag fått ett stort antal svar och kunnat generalisera, Stukat (2005). Vissa kritiker hävdar att resultaten av en kvantitativ studie visserligen blir breda och generella, men det är svårt att få djupare svar. Man menar också att kreativ forskning hindras genom de stränga kraven på reliabilitet, validitet och generalisering. Dessa begrepp innebär: reliabilitet är mätnoggrannhet och tillförlitlighet, alltså kvaliteten på själva mätinstrumentet. Validitet betyder giltighet, om man mäter det man avser att mäta och generaliserbarhet innebär att man noga måste resonera kring vem de resultat man får fram egentligen gäller för, Stukat (2005). Istället för halvstrukturerade intervjuer skulle jag möjligtvis kunnat använda mig av observationer, genom att titta, lyssna och registrera mina intryck, skulle jag kunnat använda mig själv som mätinstrument. Genom en observation får man kunskap som är direkt hämtad från sitt sammanhang. Man får reda på vad människor faktiskt gör, inte bara vad de säger att de gör, Stukat (2005). Nu är ju mitt syfte dock att förstå vad en grupp lärare förväntar sig av specialpedagogen och det är svårt och väldigt tidsödande att försöka göra observationer för att uppnå syftet.

4.2 Metodval

Jag vill förstå vilka förväntningar som lärare i grundskolan har på specialpedagogen. För att få veta och förstå detta har jag valt att göra en kvalitativ studie som innefattar åtta intervjuer. När man gör intervjuer kan man ställa följdfrågor för att komma in på djupet och därmed öka förståelsen. Stukat (2005) skriver om detta. Jag har gjort halvstrukturerade intervjuer, vilket

innebär att jag vet vilket ämnesområde som ska täckas in, men jag har ställt frågorna i den ordning som passade bäst, vilket Stukat (2005) även beskriver. Kvale (1996) förklarar halvstrukturerade intervjuer på följande sätt, att samtidigt som man har sina bestämda frågor, finns det möjlighet att förändra frågornas form och ordningsföljd, om så krävs. Detta kan vara bra för att under intervjun kunna följa upp svaren och berättelserna från personen jag intervjuar, respondenten. Jag har också formulerat frågorna på ett sätt som gör det lätt för respondenten att förstå. För att fördjupa min förståelse av svaren har jag också ställt följdfrågor, precis som Stukat (2005) skriver om i sin bok. Registreringen av intervjusvaren gjorde jag med hjälp av en bandspelar och sedan har jag transkriberat materialet, det vill säga skrivit ut dem i sin helhet, ord för ord, Stukat (2005). Jag tänkte från början använda mig av så kallad meningskoncentrering, vilket innebär att man endast skriver ut det viktigaste och formulerar meningarna mer koncist, Kvale (1996). Efter ett samtal med min handledare bestämde jag mig dock för att transkribera för att inte missa viktig information. När jag analyserade mitt material läste jag igenom alla intervjuerna igen.

4.3 Undersökningsgrupp

Jag har valt att intervjuar grundskollärare på fyra olika grundskolor i en medelstor svensk kommun med cirka 50 000 invånare. Skolorna ligger i olika områden, både på landsbygden, i ett starkt socioekonomiskt område och i två lite mer utsatta områden. Jag ville ha det så för att få flera olika perspektiv på svaren. Medvetet har jag försökt att inte intervjuar för många som arbetar på samma skola, då jag tror att det möjligtvis kunde ha påverkat deras svar. Nackdelen med att intervjuar lärare på olika skolor kan vara att skolorna ligger i olika socioekonomiska områden som kan ha elever med skilda behov. Jag tror dock att fördelarna överväger i detta fall. Respondenterna är: 55 år, 37 år, 30 år, 65 år, 46 år, 37, år, 32 år och 37 år. De tre äldsta respondenterna har den äldre låg- eller mellanstadieutbildningen. De fem som har den nyare 1-7 lärarutbildningen är mellan 30 och 37 år. De har antingen matte/NO (1) eller svenska/SO (4), tre av respondenterna har idrott som tillval. Respondenterna har arbetat i 23 år, 13 år, 3 år, 38 år, 21 år (varav 1 ½ år som obehörig), 10 år, 7 år och 6 år. Antal år man arbetat som lärare varierar mycket. De kvinnor som var med i undersökningen har alla varit mammalediga under sin yrkesverksamma tid, men jag har räknat bort de åren ovan.

4.4 Genomförande

Jag bestämde mig för att skicka ut frågorna i förväg tillsammans med ett brev där jag beskriver lite om mig och mitt arbete (bilaga 1) till de jag intervjuade, respondenterna. Detta för att ge dem ännu större möjlighet att tänka igenom sina svar och vara ordentligt förberedda. Jag har valt respondenter som arbetar på olika skolor för att få så stor spridning som möjligt, väljer man många från samma skola tror jag att risken finns att svaren speglar hur det ser ut just på den skolan. Jag har också försökt att hitta respondenter i olika åldrar och med olika utbildning och erfarenhet, för att se om det går att utläsa någon skillnad i deras svar. Intervjuerna har genomförts på respektive arbetsplats i ett ostört rum. Vid en intervju besökte jag respondenten hemma, på hennes lediga dag, detta berodde på att vi hade svårt att hitta tid annars. Jag har informerat om att jag spelar in intervjun och hur jag kommer att använda materialet. Jag har förklarat att jag skriver ut ord för ord och varför jag gör det. Jag har inte antecknat under intervjuerna, för att kunna rikta all min uppmärksamhet mot respondenten. Intervjuerna har tagit mellan 35 och 50 minuter. Jag har försökt att vara så neutral som möjligt under intervjuerna, för att inte lägga mina egna värderingar i respondentens åsikter. Mina kommentarer och följdfrågor har jag försökt att hålla så objektiva och utan värderingar det går, jag har också försökt att tänka på att inte ställa ledande frågor. Under vissa av intervjuer har samtalet flutit på väldigt bra och man har nästan fått bryta för att hinna med inom den avsatta tidsramen, medan andra intervjuer gått lite trögare, där jag fått leda samtalet framåt med många följdfrågor. Det har ibland varit svårt att hålla sig till just detta ämne, jag har märkt att respondenterna gärna diskuterar skolan i övrigt och vill veta mer om specialpedagogutbildningen. I de fallen har jag tagit mig lite tid efter intervjun för att berätta mer.

4.5 Tillförlitlighet

Jag har gjort åtta halvstrukturerade intervjuer. Under kursen vetenskaplig teori och metod, som jag läste under hösten 2005, gjorde jag en pilotintervju, där jag använde mig av samma frågor och samma metod som jag gjorde under dessa intervjuer, därför känner jag att reliabiliteten ökar. Reliabiliteten kan aldrig bli hundra procentig, men jag tror att en annan forskare skulle kunna komma fram till samma resultat som jag gjort, eftersom jag utgått ifrån samma frågor vid varje intervju, och även testat dem vid ett tidigare tillfälle. Jag har noga beskrivit varje steg i processen som givit mig mitt resultat. Jag anser också att

undersökningen har hög validitet, jag har undersökt det jag har skrivit i mitt syfte att jag skulle undersöka.

4.6 Etik

Respondenterna jag har intervjuat är anonyma, varken namn, arbetsplats eller kommun går att utläsa i mitt material, därför anser jag att det inte finns några stora etiska problem. Jag har också använt mig av det Kvale (1996) kallar informerat samtycke, vilket innebär att respondenterna får information om hur undersökningen är upplagd och vilket syfte den har. Respondenterna deltar frivilligt i undersökningen och kan när som helst dra sig ur.

4.7 Bearbetning

När jag genomfört intervjuerna och transkriberat dem satte jag mig med alla papper framför mig och läste igenom dem igen. Jag försökte förstå dels hur de specialpedagogiska insatserna ser ut idag på respondenternas skolor, dels hur de förväntar sig och vill att det ska se ut. Först läste jag igenom hur de specialpedagogiska insatserna ser ut idag, och markerade dem med överstrykningspennor i olika färger för att förtydliga dem. Jag gjorde en sammanställning av detta och började skriva ner resultatet som löpande text. Svaren som handlade om förväntningar och hur man ville att det skulle se ut läste jag igenom på samma sätt och sammanställde för att hitta olika teman av förväntningar. Det visade sig vara svårt att hitta några få teman, det blev för många, därför bestämde jag mig för att dela in resultatet i de tre nivåer som en specialpedagogs yrkesuppgifter bygger på enligt, Lärarutbildningskommitténs slutbetänkande (1999). Dessa nivåer är individ, grupp- och organisatorisk nivå. Med specialpedagogiskt arbete på individnivå menar jag till exempel, enskild undervisning eller att ta fram lämpligt material till varje elev. Gruppnivå kan vara att man arbetar med mindre grupper eller är med i helklass. Med arbete på organisatorisk nivå menar jag att specialpedagogen har handledning med personalen, arbetar i elevhälsoteam eller med utformandet av åtgärdsprogram.

5 Resultat

5.1 *Introduktion*

Jag presenterar mitt resultat över hur de specialpedagogiska insatserna ser ut idag, vad lärarna förväntar sig av specialpedagogen och hur de vill att de specialpedagogiska insatserna ska se ut, i tre olika teman: Specialpedagogiskt arbete på individ-, grupp-, och organisatorisk nivå.

5.2 *Hur ser de specialpedagogiska insatserna ut idag?*

5.2.1 Individnivå

De flesta av respondenterna har någon slags specialpedagogisk hjälp i sin grupp. Det är endast en av dem som inte har det alls, men i det fallet arbetar en speciallärare med några elever en gång i veckan. Det absolut vanligaste är att specialpedagogen hjälper till att ta fram material till de elever som är i behov av särskilt stöd. Den specialpedagogiska hjälpen kan bestå i att specialpedagogen eller specialläraren hämtar ut enskilda elever och arbetar med dem.

5.2.2 Gruppnivå

Det är lika vanligt att specialpedagogen är med i klassen, antingen som resurs, gör observationer eller har egna lektioner. Några av respondenterna har svarat att specialpedagogen tar ut grupper av elever som behöver extra stöd. Det vanligaste är att man har läsgrupper eller mattegrupper. På en av skolorna finns även en liten grupp, dit vissa elever från olika klasser går varje dag, enligt ett bestämt schema. De elever som går dit har svårigheter att koncentrera sig i den stora gruppen och får gå iväg och få stöttning i kärnämnen. Specialpedagogen gör i ordning allt material till denna grupp, även om hon inte är med på alla pass. Gruppen är inte statisk, utan hur länge varje elev är ”inskriven”, beror på elevens behov. Två av respondenterna får hjälp av specialpedagogen med att skriva åtgärdsprogram, men de flesta tror att de skulle få hjälp med det om de frågade.

5.2.3 Organisatorisk nivå

När det gäller observationer i klassen verkar det inte vara så vanligt, endast några av respondenterna har berättat att specialpedagogerna gjort det. I en klass var det en utredning av en elev på gång och därför hade specialpedagogen varit med och observerat. De flesta

respondenter trodde det berodde på att specialpedagogen inte hann med att göra observationer. En av respondenterna berättade att specialpedagogen är med i klassen vid ett lektionstillfälle varje vecka, tillsammans med en annan lärare och då arbetar eleverna med fri skrivning. Läraren tror att specialpedagogen gör lite observationer i klassen under den lektionen, men det är inget hon vet säkert. I vilket fall får ju denna specialpedagog en bild av eleverna i klassrumssituationen. Endast en av respondenterna får handledning av specialpedagogen. De bokar en tid varje vecka då de träffas och diskuterar elever. Orsaken till att så få av respondenterna får handledning trodde de återigen var brist på tid. Å andra sidan var det mycket vanligt att man hade spontana möten med specialpedagogen, när tillfälle gavs. Det kunde kanske vara i personalrummet eller i samband med något annat möte. Då frågade respondenterna specialpedagogen om tips och råd och diskuterade elever som behövde hjälp. Respondenten som får handledningen regelbundet berättade också att de har möten ibland kring eleven, för att följa upp hur det går och för att få tips om hur det kan bli bättre för eleven i klassrummet.

5.3 Vilka förväntningar har lärarna på specialpedagogen?

5.3.1 Individnivå

Alla respondenterna förväntar sig att specialpedagogen arbetar med elever i behov av särskilt stöd, antingen enskilt eller i en mindre grupp, till exempel läsgrupp. En respondent nämner just detta med att plocka ut elever ur klassrummet. Hon anser att det är viktigt att specialpedagogen ibland tar med eleverna ut från klassrummet, eftersom de som har svårigheter oftast inte klarar när det är stökigt runt omkring, utan behöver lugn, ro och ständig bekräftelse. Att de får beröm för det de gör och att man kan vända skolan och lektionerna till något positivt. Annars blir skolan lätt något negativt för de elever som har det svårt, de känner sig misslyckade, tror hon.

Just det här med att lyfta ut elever, så att de ska känna att de blir sedda, för det är ofta det det handlar om, när det är stökiga elever, att det känner att de inte i en stor grupp, de säger "fröken ser mig inte", det är ju inte så. Även om man står där halva lektionen, så finns det tjugo till runtomkring. Och att elever som har det svårt ska känna att det gick bra, jag klarade att jobba.

Specialpedagogen förväntas också hjälpa till att plocka fram lämpligt material som är anpassat för varje elev. Även om en elev i behov av särskilt stöd vistas större delen av dagen i

klassen, och kanske särskilt i de fallen, anser respondenterna att det är bra om eleven har anpassat material, så nivån bli lagom. En lärare nämner att hon förväntar sig att en specialpedagog kan se och bedöma elever, till exempel de som låtsas läsa och förstå, men egentligen inte har förstått texten, vilket är väldigt vanligt, särskilt bland elever med annat modersmål än svenska. De gissar och får märkligt nog ofta fram rätt svar, så det är inte helt lätt att upptäcka dessa elevers svårigheter. En respondent skulle även vilja att det fanns mer tid att hitta material till de elever som ligger på den övre gränsen, de riktigt duktiga, som kan vara svårt att hitta uppgifter till. De som ligger långt före sina klasskamrater och till dessa elever anser respondenten att det svårt att hitta nya utmaningar.

5.3.2 Gruppnivå

Man förväntar sig att specialpedagogen ska vara med i klassen och stötta eleverna där. Flertalet av respondenterna förväntar sig också att specialpedagogen ska göra observationer i klassrummet, så det verkar inte som om det finns så mycket rädsla för att släppa in någon annan i sitt rum. Att specialpedagogen arbetar med små grupper, under delar av dagen, förväntar man sig, till exempel läsgrupp eller mattegrupp, där eleverna får träna extra på det de har svårt för. En av respondenterna nämner att i en mindre grupp blir inte jämförelserna med alla andra lika stora. När eleverna går iväg till den mindre gruppen är de alltid positiva och de är stolta över vad de gjort. Detta, att ha en mindre grupp där elever med svårigheter får träna lite extra, förväntar hon sig av specialpedagogen.

De uppskattar det och de hinner ofta med mer än när de sitter i stora gruppen, de är stolta för det när de kommer tillbaka, plus att jag tror att de har möjlighet att fråga mycket mer och få bekräftat att de gör rätt och så. Det tycker jag är jättebra.

5.3.3 Organisatorisk nivå

Respondenterna tycker att det skulle vara bra om specialpedagogen kunde göra observationer ibland, för att fånga upp det man som lärare inte ser och för att göra miljön så bra som möjligt för elever med behov av särskilt stöd. En respondent tycker att det är skönt att det finns fler som observerar och ser vad eleverna kan och inte kan. Hon menar att man som lärare inte kan se allt och att en specialpedagog kan se luckorna och bristerna, kanske tänka på ett annat sätt. En specialpedagog kan se problemet från en annan vinkel och pröva en annan metod, och sådant är lättare att göra vid sidan av klassen. Man förväntar sig att en specialpedagog ska

komma in och se saker ”med nya ögon”. Respondenterna anser att även om man som lärare försöker att tänka och se objektivt, är det svårt när man är mitt uppe i verksamheten hela dagarna och då är det bra om specialpedagogen kan komma in och se hur verkligheten ser ut på en lektion.

Det är så mycket annat än att bara ta hand om kunskaper på en lektion, så att – finnas med lite mer i klassrummet, och se att – så här funkar det. Ibland kan man komma bort ifrån det, eller ibland kan man liksom komma långt ifrån varandra, det är lättare – att sitta man med fyra elever - så är det mycket mer fokus på undervisning.

En av respondenterna nämnde detta, samma lärare sade även att vi lärare måste släppa prestigen och låta andra hjälpa oss, hon fortsätter med att säga att vi inte får vara rädda att be om hjälp. Att få tips och råd från specialpedagogen är något som man också förväntar sig, att kunna fråga hur man ska göra med olika elever och få hjälp med individuella utvecklingsplaner och åtgärdsprogram. En lärare förväntar sig också att kunna använda specialpedagogen som ett ”bollplank”, att man kan bolla olika frågor, både gällande inläring och gällande den sociala biten. En respondent säger till och med följande:

För mig ÄR specialpedagogen ett *bollplank* som stöttar när det behövs. Och man får inte vara rädd för att be om hjälp. Jag förväntar mig stöd och hjälp när jag vacklar och inte längre vet vad/hur jag ska göra med en speciell elev.

Just att kunna fråga om råd när man behöver det verkar fungera bra enligt alla respondenter, och det är något de förväntar sig. Man tar sig tid till att prata om eleverna när man hinner och det fungerar bra, man måste ha en nära dialog. Men några förväntade sig också att få handledning på bestämda tider. En lärare tycker att handledning av specialpedagogen vore bra, för att kunna hitta lösningar och lägga upp ett program som utgår ifrån vad eleven kan. Läraren skulle vilja ha en bestämd tid varje vecka för handledning. Detta vill de allra flesta av respondenterna ha. En av dem ifrågasatte om man verkligen kan handleda på sin egen arbetsplats, respondenten hade lärt sig på sin utbildning att man inte ska handleda sina kollegor. Detta är en intressant diskussion som jag tar upp mer i nästa kapitel. Vidare anser läraren att det är viktigt att uppmärksamma de elever som är svaga, men tysta och snälla, för de glöms lätt bort. Detta problem är det bara en respondent som har tagit upp under intervjuerna. Flera lärare vill ha en nära kontakt med specialpedagogen och en dialog om

eleverna. De anser att det vore bra om specialpedagogen kunde hjälpa till med kartläggning och observation av elever.

5.4 Hur vill lärarna att de specialpedagogiska insatserna ska se ut?

5.4.1 Individnivå

När respondenterna skulle uttrycka hur de önskade att de specialpedagogiska insatserna såg ut var det viktigaste som kom fram att alla ville att specialpedagogen skulle få mer tid. Många av de bitar av specialpedagogens arbete som inte finns idag, trodde man skulle gå att genomföra, bara specialpedagogen fick mer tid. Det borde läggas ännu mer tid på de elever som verkligen behöver det, och även de som bara har små svårigheter, det behövs helt enkelt mer specialpedagogisk tid. Eftersom det finns elever som inte vill gå ifrån sin klass vore det bra om specialpedagogen kunde komma in och vara med i klassrummet och stötta i klassen. En annan respondent nämner att mer tid vore bra eftersom fallen blir svårare och svårare. Det är inte bara läs- och skrivsvårigheter eleverna har, utan andra sociala problem. Man tyckte att det var viktigt och önskade att specialpedagogen både kunde ta ut enskilda elever och mindre grupper, mer än vad som görs idag. En av respondenterna anser att stötta enskilda elever mer, känns viktigast. En annan är nöjd med hur de har det nu, att specialpedagogen plockar ut elever enskilt, men det hade varit bra om specialpedagogen ibland tagit ut en liten grupp elever.

5.4.2 Gruppnivå

Att det vore bra om specialpedagogen kunde vara med i klassen och stötta de som behöver den hjälpen, för att de ska hinna med lite mer, är något som flera av respondenterna nämnde. För att de som har det svårt ska få lite extra stöttning, även i klassrummet. En lärare säger att,

det är bra om eleverna går iväg ibland och arbetar i mindre grupp, så de får extra hjälp och verkligen blir sedda. Det är också viktigt att specialpedagogen har lite koll, så att elever inte bara hänger med, fast de inte har förstått.

En av respondenterna vill ha hjälp med att genomföra standardprov. Hon anser att det är bra om specialpedagogen, som hon gör på denna skola, hjälper till med de diagnostiska proven i år 2. Specialpedagogen gör det varje år och då kan man jämföra lite, ge samma instruktioner

och vara insatt i proven på ett annat sätt. Det anser läraren känns bra. Det blir även mer lustfyllt när specialpedagogen gör det, säger läraren, det blir inte som när fröken har matte, utan det blir något annat. Specialpedagogen kan ge signaler om hur barnen ligger till, hur duktig gruppen är och så vidare. Att specialpedagogen kan hjälpa till att stötta elever som inte har klarat de nationella proven i 5:an är också något som flera av respondenterna skulle vilja, på vissa skolor fungerar detta redan bra, men inte på andra. De flesta önskar att specialpedagogen kunde vara med mer tid i klasserna, både för att observera, stötta elever och se hur det fungerar i den verkliga vardagsmiljön för eleverna. Det är inte alltid man ser samma verklighet, även om man arbetar ihop på samma skola.

5.4.3 Organisatorisk nivå

Det är bra att få hjälp om man ska göra en anmälan till socialen till exempel, för att veta hur man ska gå tillväga, eftersom det blir allt vanligare att man som personal på en skola får göra detta.

Det är skönt att ha med en specialpedagog i de här lite jobbigare fallen, när man kanske har utvecklingssamtal eller det är andra möten, om de här barnen som har en liten svårare situation. Då kan jag tycka att det är skönt att ha med någon som kan mycket om allt som händer runtomkring och så....

Man önskar att en specialpedagog kan finnas till för att ha lite mer ”spjutkompetens” som en av respondenterna sade. Att ha kunskap om mycket som inte lärarna själva kan, diagnoser, handikapp, hur och vad man får skriva i dokument, vad som ska sparas och sekretessbeläggas och så vidare. En lärare nämner följande,

De blir ju fler och fler- eller det varierar, det blir svårare saker att ta i och det är klart, man behöver utbildning för det. Man behöver gå på djupet.

Det är bra om specialpedagogen kan ha koll på hur och vad man ska skriva i den individuella utvecklingsplanen och åtgärdsprogram, så att det dokumenteras på rätt sätt. Det ska finnas, klart och tydligt vad man gjort då. Så att det, ja, för pappersexercisen då, en specialpedagog, som kan sköta om det här och bedöma elever, för det är inte lätt.

Man vill att specialpedagogen ska veta hur man hanterar dessa lite svårare bitarna, anmälningar, dokumentation av viktiga papper, sekretess och möten med till exempel socialen.

Vikten av tidiga specialpedagogiska insatser var något som alla respondenter pratade om. Det är på ett sätt arbete på individnivå, men jag anser att det till stor del handlar om arbete på organisationsnivå, eftersom det är organisationen på respektive skola som avgör hur insatserna ska se ut, därför har jag valt att ha med det i detta stycke. Alla respondenter trodde att om man sätter in specialpedagogiska insatser tidigt, så tjänar man på det i längden. De trodde att eleverna skulle få bättre självförtroende om de kände att de kan klara skolan och därmed minska problem senare under skoltiden. En respondent anser att det är viktigt att stötta de som har svårt att komma igång med sin läsning. Det vore bra med mycket insatser tidigt, att specialpedagogen skulle kunna jobba intensivt några gånger med de eleverna, så att de kommer på hur de ska göra, särskilt de eleverna med annat hemspråk än svenska. Läraren tror att om eleverna lär sig läsa tidigt slipper de bli olyckliga och känna att de inte kan.

Och jag har ju tänkt så många gånger, om de kunde få den hjälpen tidigt så tror jag inte att det skulle, ja, jag tror att de skulle komma på läsningen mycket tidigare, men nu säger man ju att man ska ha is i magen, ända fram i tvåan, det är ju så att det kommer så småningom, men jag unnar ju eleverna den lyckan att upptäcka att jag klarar att läsa själv, innan de blir frustrerade.

Hon tror att om man fångar upp problemen tidigt, kan man tjäna på det i längden och till exempel höja resultatet på de nationella proven. Respondenten nämner de allvarliga rapporter vi allt oftare får om att antalet elever som går ut nian utan godkända betyg bara ökar. Att många elever också går ur grundskolan utan att faktiskt ens kunna läsa känner hon är otroligt skrämmande. En annan av respondenterna tycker att det vore bra att lägga ner mer resurser tidigt, på läsning till exempel, eftersom det speglar av sig längre fram om man tappat mycket i början. En specialpedagog ska underlätta och hjälpa, finnas till för dem som behöver stöd och extra hjälp, för att ge eleverna en chans att hänga med och komma ikapp. En tredje respondent, som arbetar på en F-9 skola, anser att det är viktigt att sätta in specialpedagogiska insatser tidigt, speciellt att det finns stöd när skiftet mellan låg- mellan och högstadiet sker. Vidare nämner respondenten problemen som uppstår om man har specialpedagogisk undervisning i 5:an till exempel och sen när man börjar 6:an så fortsätter det inte, utan då ska man klara sig utan det stödet. Någon sorts organiserad överlämning, anser respondenten, hade varit bra, inte bara lärare emellan, utan nånting som höll ihop det, en röd tråd, någon person som ser till att det fortsätter. En specialpedagog skulle kunna ha den uppgiften, anser respondenten. En respondent nämner att det även är bra att det finns någon som inte har

klassansvar, utan kan se mer övergripande för hela skolan. Som klasslärare måste man ju driva hela klassen framåt, säger hon.

Och de snabba, duktiga måste ju få sitt och de som halkar efter måste man samla upp och de behöver ju oftast väldigt, väldigt mycket, de som kommer efter lite. Och det är svårt att hinna med, när man är ensam. Man måste räta ut vägen för dem som behöver det, tidigt! Och ge dem ramar och struktur, det har jag inte förstått så mycket förut, som jag förstår idag.

Det behövs en specialpedagog som kan satsa på dessa elever när läraren inte hinner med. Det är viktigt att sätta in resurser tidigt, ofta väntar man för länge och tror att barnen ska mogna och att det kommer, säger respondenten, men det gör det inte alltid.

Specialpedagogen ska vara en kunskaps- och resursbank, där man kan få hjälp för en själv eller för enskilda elever. Det är inte alltid en lärares egen erfarenhet räcker, särskilt om man inte har tiden. Det är också lättare och går snabbare att lösa saker tillsammans med någon som inte har allt det andra runt omkring sig, som kan komma in med nya ögon och se annat än vad man själv ser. Flera respondenter nämner just detta att det är viktigt att en specialpedagog kan komma in och se saker på ett annat sätt än vad man som lärare kan. En specialpedagog ska vara en person som har en bred roll på skolan anser alla respondenterna. En person som ser helheten, kan överblicka läget på ett annat sätt och inte fastnar i tankarna på "sin egen" klass, vilket man som lärare lätt gör. En person som har övergripande ansvar för alla elevers bästa och kan vara en länk mellan lärare och skolledning. Att just en specialpedagog arbetar med skolans utveckling och organisation tycker flera av respondenterna är bra, detta ingår ju också i specialpedagogens tänkta arbetsuppgifter på organisatorisk nivå. Jämförelsen mellan speciallärarens och specialpedagogens yrkesroll, verkar enbart positiv för specialpedagogen. Man uppskattar den lite bredare kompetensen som en specialpedagog har. En av respondenterna ser skillnaderna mellan specialläraren, som var inriktad på att ta ut elever och jobba med dem enskilt och specialpedagogen som, som läraren själv säger "finns till i ett mycket större sammanhang", enbart positiva. Läraren tror att man kan ha mer nytta av specialpedagogerna än av de traditionella speciallärarna. En annan ansåg att en specialpedagog inte bara ska handleda personal, utan även träffa eleverna, en kombination av speciallärare och specialpedagog. Det ska vara en person som har fördjupade kunskaper om barn i behov av särskilt stöd, eftersom dessa elever hela tiden ökar i antal. Specialpedagogen

förväntas ha en övergripande och sammanhållande roll över arbetet med elever i behov av särskilt stöd. En lärare nämner att han kan tänka sig att ha flera elever i gruppen, bara man vet att det finns en "backup" som kan hjälpa till. Det vore också bra om det fanns resurser att ta hand om de barn som driver runt och inte går in på lektionerna. Många av dem som skolkar, gör det för att de är rädda för att gå in på lektionerna och få ytterligare ett misslyckande, så då skolkar de istället. Där anser läraren att en specialpedagog skulle kunna göra en insats.

6 Analys av resultat

När jag läser igenom svaren från alla intervjuerna tycker jag mig ha fått utförligare svar på frågan om hur man skulle vilja att de specialpedagogiska insatserna såg ut, än vad jag fått på frågan om vad man har för förväntningar på specialpedagogen. Vad beror detta på? Vågar man inte uttrycka förväntningar, är det lättare att svara utförligt om man tillåts tänka bort ekonomiska ramar? Man märker att de lärare som inte har så mycket specialpedagogisk hjälp, och heller inte anser att de behöver så mycket, är väldigt nöjda med hur de specialpedagogiska insatserna ser ut idag. Det var inte så många som fick hjälp med att skriva åtgärdsprogram, men de flest trodde att de skulle få det om de frågade. Jag upplever det som att många lärare är osäkra på vad man ska skriva i ett åtgärdsprogram och hur man skriver det, så det är nog inte fel om en specialpedagog antingen hjälper till att skriva åtgärdsprogrammen eller stöttar lärarna i det. Respondenterna vill använda specialpedagogen som ett "bollplank" och få hjälp och stöd när det behövs. Observationer var inte särskilt vanligt att specialpedagogen gjorde, de trodde det berodde på tidsbrist. Jag anser att det är svårt att skapa sig en helhetsbild av en elev om man inte är inne i klassen och ser alla situationer under dagen. Men måste ju se vad eleven har svårt för och försöka förstå varför. Jag håller med de respondenter som anser att även om man som lärare försöker att tänka och se objektivt, är det svårt när man är mitt uppe i verksamheten hela dagarna och då är det bra om specialpedagogen kan komma in och se hur verkligheten ser ut på en lektion. Att specialpedagogen är med i klassrummet gör att man också lättare kan upptäcka de elever som sitter tysta även om de har det svårt. Att någon kommer in och observerar skulle kanske kunna kännas jobbigt om man var osäker i sin yrkesroll, men det verkar inte dessa respondenter vara. Kanske börjar vi "öppna upp" klassrumsdörrarna mer nu när vi jobbar arbetslag. Jag tycker det är lite konstigt att man inte oftare är med i klasserna, för jag tror det är vanligt att man ger hjälp till dem som syns och hörs och tyvärr glömmar bort de som sitter tysta och ser ut att förstå, men ändå inte gör det. Ytterligare ett skäl för specialpedagogen att göra noggranna observationer i alla klasser.

De lärare som har mer behov av specialpedagogiska insatser kan uttrycka mer hur de skulle vilja att det såg ut. Beror detta på att man inte riktigt kan se vad man behöver för specialpedagogiska insatser förrän man verkligen har behov av dem, eller beror det på att det helt enkelt fungerar bra i de grupper där man inte har så mycket insatser? Jag tror på det första alternativet. Det är inte många respondenter som pratat om att specialpedagogen förväntas

vara med i elevhälsoteamet, men det tror jag beror på att man tar det för självklart att den är det. På alla skolorna var specialpedagogen med i detta team. Enligt min förförståelse var det förvånande att inte fler gjorde jämförelser med speciallärarrollen. Jag trodde nog att man skulle uttrycka saknad över den sortens stöd, att specialläraren tog ut enskilda barn, mer än vad en specialpedagog gör. De jämförelser som fanns var positiva, att specialpedagogens roll var bredare och mer användbar, en av respondenterna uttryckte att en kombination av speciallärare och specialpedagog skulle vara det ultimata.

7 Sammanfattning och diskussion

7.1 Sammanfattning

De flesta får hjälp av specialpedagogen med att plocka fram material, man har också spontana möten med specialpedagogen, till exempel i personalrummet, där man får svar på frågor eller får tips och råd. Det är lika vanligt att specialpedagogen är med i klassrummet som att den tar med enskilda elever ut. Endast två respondenter har nämnt att specialpedagogen gjort observationer i klassrummet, men alla respondenterna är positiva till det.Handledning av specialpedagogen är det endast en av respondenterna som får. De flesta respondenterna tycker att det vore bra att få handledning regelbundet.

När jag frågade respondenterna om vad de har för förväntningar på specialpedagogen ansåg de flesta att de förväntade sig att få tips och råd från specialpedagogen, lika många förväntade sig att specialpedagogen skulle göra observationer i klassrummet. Några av dem hade förväntningar om att specialpedagogen skulle ta ut enskilda elever ibland och stötta dem lite extra. Att arbeta med mindre grupper förväntade sig hälften av respondenterna. Specialpedagogen förväntas också kunna se helheten med ”nya ögon”, hjälpa till att skriva åtgärdsprogram, utvecklingsplaner och att ha handledning med personal, anser några av respondenterna.

På frågan om hur respondenterna ville att de specialpedagogiska insatserna skulle se ut, fick jag utförligare svar. Man nämnde samma förväntningar och önsknings som jag skrev ovan, men alla önskade att man kunde sätta in specialpedagogiska insatser tidigare, för att kunna stötta elever. I stort sett alla önskade att specialpedagogen skulle få ännu mer tid och att den skulle kunna vara med mer ute i klasserna. Man vill att en specialpedagog ska ha fördjupade

kunskaper om barn i behov av särskilt stöd och en slags spjutkompetens och man önskar ett nära samarbete eller dialog mellan lärare och specialpedagog. Man anser att en specialpedagog, till skillnad från speciallärare, finns till i ett större sammanhang och ska ha mer övergripande ansvar på skolan, i arbetet med bland annat skolutveckling.

7.2 Diskussion

7.2.1 Svar på frågeställningar

Jag tycker mig ha fått svar på mina frågeställningar, som var vad man anser vara viktigast i specialpedagogens arbete, vad man förväntar sig av specialpedagogen och hur man skulle vilja att de specialpedagogiska insatserna såg ut. Jag ville även se om ålder, utbildning och erfarenhet har någon betydelse för hur man ser på specialpedagogens arbete. Ålder, erfarenhet och utbildning visade sig inte ha så stor betydelse som jag tidigare trott. Jag märkte att i vissa fall var det de äldsta respondenterna, med den äldre utbildningen, som var de mest nytänkande och som såg stora fördelar med den nya specialpedagogutbildningen, jämfört med den gamla speciallärarutbildningen.

I mitt litteraturkapitel nämner jag att man genom den nya utbildningen ville bredda och fördjupa den specialpedagogiska yrkesfunktionen. Enligt Lärarutbildningskommitténs (LUK) slutbetänkande (1999) och SOU 1999:63, ska specialpedagogens yrkesuppgifter utföras på tre nivåer: individnivå, gruppnivå och organisatorisk nivå. Detta nämner flera av respondenterna som något positivt. Som jag ser det så plockade speciallärarna endast ut enskilda elever, eller hade möjligtvis små grupper, men de arbetade varken på grupp- eller organisationsnivå. Några av respondenterna tycker att en specialpedagogens yrkesroll ska vara som en slags kombination av speciallärare och specialpedagog. Precis som jag skrev om i litteraturkapitlet menar LUK i sitt slutbetänkande att ”man ska hantera differentierings- och individualiseringsproblematiken inom den vanliga undervisningen”, sid. 2. För att klara detta behöver skolan specialpedagoger, som kan arbeta på alla tre nivåerna. Jag tror inte att det är så bra om man som blivande specialpedagog bestämmer sig för på vilken av de tre nivåerna man vill satsa mest, utan det får avgöras beroende på hur behoven ser ut.

7.2.2 Individnivå

Debatten om vad som är bäst, att ta ut enskilda elever eller stötta dem i klassrummet, kommer vi inte ifrån. Respondenterna förväntar sig och önskar att specialpedagogen tar ut enskilda elever, arbetar med mindre grupper och är med i klassrummet och stöttar. Som jag skriver i litteraturkapitlet så ser verkligheten ut så här, att även om vi anpassar skolan och undervisningen till eleven, kommer det alltid att finnas elever som behöver särskilt stöd och specialpedagogen har stor del i hur det utformas. Man kan till exempel påverka, analysera och utvärdera hur det särskilda stödet ska se ut. Jag tror inte att det ena behöver utesluta det andra. Man kan som specialpedagog med fördel, både ta ut enskilda elever om det passar individen bäst eller jobba med gruppen i sin helhet. Det beror mycket på vilka behov som finns och vilka lösningar som fungerar bäst.

Att få hjälp av specialpedagogen med att ta fram material till de elever som ligger långt fram och är väldigt duktiga, nämnde en av respondenterna som önskemål. När jag frågade om läraren tagit upp detta med specialpedagogen, visade det sig att hon inte gjort det, men hon trodde att specialpedagogen inte skulle hinna prioritera det, utan måste satsa på de elever som har svårigheter först och främst. Vi har på min utbildning i basgruppen diskuterat problemet med att vissa elever tycker det är pinsamt att lämna sin klass och gå till specialpedagogen, kanske skulle det problemet försvinna, om man även hade mattegrupper för de allra duktigaste eleverna också? Det skulle kanske inte bli så tydligt vilken av grupperna man tillhör.

7.2.3 Gruppnivå

Att specialpedagogen kan stötta elever efter de nationella proven i år 5 och hjälpa till att genomföra de diagnostiska proven i år 2, var något som flera respondenter tyckte var bra. Självklart tycker jag att det vore bra om man kunde sätta in extra stöttning för de elever som riskerar att inte nå målen, det är ju därför man gör dessa tester.

7.2.4 Organisatorisk nivå

Att specialpedagogen ska vara någon som har mycket kunskaper, ett "bollplank", någon som man kan få tips och råd från, var något som respondenterna både förväntade sig och önskade. I SOU 1999:63 står det att specialpedagogen förväntas ha ansvar för rådgivning, stöd och utveckling av åtgärdsprogram i samarbete med kollegor och ledning. Detta är något som alla

respondenter tog upp någon gång under intervjun, så det känns som en viktig del av yrkesrollen. Jag tror att det är viktigt att man har ett nära samarbete och en ständig dialog mellan specialpedagog och lärare, något som troligtvis är lättare på en liten skola. I dagens skola med knappa resurser kanske man inte kan hitta tid till handledning och då är de korta stunderna i personalrummet väldigt viktiga för att hålla dialogen vid liv. Det var få respondenter som hade handledning med specialpedagogen, det kan säkert bero på tidsbrist, alla skulle däremot vilja ha det. Handledning kan vara ett professionellt samtal där man som deltagare reflekterar över teoretiska kunskaper, praktiska erfarenheter och sambandet dem emellan, Gjems (1997) sidan 18. Innehållet i handledningen, vilken alltid måste bygga på frivillighet från deltagarna, skall tas från aktuella teman och situationer från deltagarnas vardag. Gjems (1997) skriver också att den som handleder bör ha samma utbildningsbakgrund som deltagarna och helst samma tjänsteställning, sidan 20. Detta för att handledningen ska bli en process mellan jämlikar, där handledaren känner till de viktiga relationerna som finns och vilka influenser gruppen utsätts för vid vissa tidpunkter. Om handledaren har en längre utbildning och mer statusfylld position, vilket det kan handla om i specialpedagogens fall, kan det som sägs uppfattas mer som råd och rätta lösningar. Men ofta verkar det vara just det som respondenterna efterlyser. Frågan är bara om man egentligen kan handleda på sin egen arbetsplats? Och är det handledning man menar eller är det egentligen konsultation man vill ha, där någon med annan utbildning kommer utifrån och ger råd om hur man bör göra. Jag tror att det kan vara svårt att ha handledning på sin egen arbetsplats, men varför inte organisera ett byte av tjänster mellan två skolor? Att man som specialpedagog, själv handleder ett annat arbetslag än sitt eget. En eventuell risk i denna lösning är att det kan finnas lite prestige, specialpedagoger emellan. Varför kom man inte på den lösningen själv, kanske man frågar sig. Men, som jag nämnde tidigare, vi lärare måste släppa prestigen. Om jag ser till min framtida yrkesroll tycker jag att det skulle vara en bra lösning med utbyte av handledningstjänst.

Enligt min undersökning är det få specialpedagoger som gör observationer i klasserna. Några har gjort det inför eventuella utredningar eller kartläggning inför åtgärdsprogram. Sex av de åtta respondenterna förväntade sig att specialpedagogen skulle göra observationer, men det görs sällan. Respondenterna ansåg inte att det skulle kännas otrevligt om specialpedagogen var med i klassrummet och observerade situationen, utan tyckte tvärtom att det skulle vara bra. Jag tror nog att det finns lärare ute i skolorna som vill arbeta för sig själva och inte ha någon insyn i sitt arbetssätt, även om detta tankesätt är på väg bort. Ju mer vi börjar

organisera oss i arbetslag och släppa prestigen, desto lättare tror jag att det blir med observationer. I förskolan har ju observationer förekommit under en mycket lång tid, och där har man alltid arbetat i arbetslag. Att så få observationer görs kan ju tyvärr också bero på tidsbrist. En specialpedagog på en stor skola, med många elever, kanske inte har möjlighet att göra observationer. Jag anser dock att för att kunna skapa sig en helhetsbild av en elevs starka och svaga sidor, måste man kunna se hela skolsituationen, även i helklass.

Mer tid var något som framkom i svaren när jag frågade hur man ville att de specialpedagogiska resurserna skulle se ut. Bengt Persson (1997) skriver att specialundervisningen har ökat i de flesta länder, sen vi införde en sammanhållen grundskola. Frågan är om behoven ökat eller om elever i behov av särskilt stöd fanns någon annanstans förr? Dels kan det nog vara så att elever i behov av särskilt stöd förr fanns i särskolan. Jag tror även att vårt samhälle ställer andra krav på eleverna idag än vad man gjorde förr, samtidigt som skolan var mycket hårdare, strängare och mer strukturerad förr i tiden, vilket kunde underlätta för de elever som har svårt att koncentrera sig när det är oroligt runtomkring. Vi har mer kunskap och insikt om barn i behov av särskilt stöd nu än vad vi någonsin haft. Som jag skrev i litteraturkapitlet, sidan 5, är synen på elever i behov av särskilt stöd lite motstridig, å ena sidan vill vi ha en skola för alla, med *inclusion* (inkludering) som Rosenqvist och Tideman (2000) skriver om, å andra sidan har vi sedan 1990-talet satt allt fler diagnoser på barn. Jag tror att det är oerhört viktigt att vi tänker på att när vi upptäcker och bedömer barnen är det utifrån våra referensramar. Det är i skolans vardag behoven uppdragas. Det får man inte glömma bort. Skolverkets kartläggning av åtgärdsprogram och särskilt stöd i grundskolan (2003) visar att till exempel koncentrationssvårigheter är vanligare förekommande i åtgärdsprogram på skolor där man har många specialpedagoger. Är det så att specialpedagoger är bra på att ”hitta” dessa problem eller har man anställt fler specialpedagoger där problemen förekommer? Jag tror att det kan vara både och, i detta fall. Man kan ju hoppas att det oftast är som i den senare tolkningen, att man, på de skolor som har många elever med koncentrationssvårigheter, anställer fler specialpedagoger.

En av respondenterna nämner att det borde finnas mer specialpedagogik i alla lärarutbildningar, eftersom det idag nästan alltid är någon i varje klass som behöver särskilt stöd. Persson (1997) tar upp vad Stainback och Stainback (1990) skriver om att kunskapen om hur man möter barns olika behov har gått förlorad. De menar att ”tillgången till experter har fått klasslärare att tänka bort barn med särskilda behov i sin undervisningsplanering och

planera utifrån de barn som inte har några svårigheter” sidan 5. Jag hoppas verkligen inte att detta stämmer, det vore ju skrämmande. En liten sanning kan det dock finnas i det. En ensam klasslärare med många elever kanske först och främst har som mål att utveckla gruppen framåt och lämnar ansvaret för de elever som är i behov av särskilt stöd till specialpedagogen. Detta nämnde en av respondenterna, hon tyckte det var skönt att det fanns någon som kunde stötta upp de som hon själv inte hann med.

De allra flesta av respondenterna tyckte också att det var viktigt att sätta in specialpedagogiska resurser så tidigt som möjligt för att hjälpa eleverna. Särskilt viktigt tyckte man att det var att eleverna lärde sig läsa ordentligt, tidigt. Detta kan jag hålla med om och jag anser att detta är en organisatorisk fråga. Det är ju i första hand en fråga för ledningen, i samarbete med specialpedagogen, hur man prioriterar det specialpedagogiska stödet. Det är viktigt att eleverna känner att de kan och får självförtroende. Kan man inte läsa är det mycket som är svårt och dessa problem kan komma att bestå hela skoltiden. I värsta fall riskerar de att leda till att eleverna börjar skolka och hoppa av skolan.

En annan viktig del i specialpedagogens yrkesroll är att se helheten, från en annan vinkel än man kan som klasslärare. Det är lätt att ”tala i egen sak” om man har ansvar för en hel klass, som specialpedagog kan man överblicka helheten på ett annat sätt. Denna del tycker jag passar in i specialpedagogens uppgifter på organisationsnivå. Precis som att vara med i elevhälsoteam och ledningsgrupp och ha ett nära samarbete med skolsköterska, kurator, skolpsykolog, skolläkare och skolans ledning. För att kunna göra det allra bästa för varje elev krävs att man har en helhetsbild.

7.2.5 Är syftet uppnått?

Har jag då uppnått mitt syfte? Har jag förstått vad lärarna i grundskolan förväntar sig av specialpedagogen? Jag tycker att jag förstår vad lärarna förväntar sig av specialpedagogen. De förväntar sig en person som har fördjupad förståelse för elever i behov av särskilt stöd, någon att få handledning, råd och tips av. Någon som kan göra kartläggningar och observationer och hjälper till med åtgärdsprogram. En specialpedagog ska dels kunna vara med i klassen och stötta, eller ta ut elever enskilt eller i grupp, beroende på vilka behov som finns, för att ge dem specialundervisning. Man ska även kunna få särskilt anpassat material av specialpedagogen. Det är också en person som ska ha ett övergripande ansvar för elever i behov av särskilt stöd,

som kommer in och ser med ”nya ögon” och arbetar med skolutveckling. Lärarna tycker att det är viktigt att man satsar på specialpedagogiska resurser och att man ska kunna göra tidiga insatser för eleverna. Det är inga låga förväntningar har jag förstått, man får hoppas att de är möjliga att leva upp till.

8 Fortsatt forskning

Under arbetets gång har jag fått många frågor om hur specialpedagogutbildningen ser ut. Det verka som om mycket är oklart. En del av respondenterna ifrågasatte om en specialpedagog med förskollärary- eller fritidspedagogbakgrund kan arbeta inom skolan på samma sätt som en med bakgrund som lärare. Det skulle vara intressant att ta reda på vad lärare och skolledare anser om detta. Jag tror att åsikterna kan skilja sig åt en hel del. Hur ser specialpedagogerna själva på det? Arbetar man inom den verksamhet där man har sin grundutbildning eller är man i en annan verksamhet nu? Persson (1997) skriver om en väldigt intressant fråga, nämligen varför specialpedagogundervisningen har ökat i de flesta länder sen vi införde en sammanhållen grundskola. Detta tycker jag är ett spännande ämne för fortsatt forskning, vad är det som gör att specialundervisningen ökat? Har vi fler barn i behov av särskilt stöd nu, eller har vi blivit sämre på att hjälpa dem inom den vanliga undervisningen? En annan fundering som jag har haft under denna period är varför det verkar vara de elever som syns och hörs mest som får större delen av det specialpedagogiska stödet. Det finns nog många tysta elever som inte stör, men som ändå har stora svårigheter och är i behov av specialpedagogiskt stöd. Hur ser lärare och specialpedagoger på det? Det vore intressant att forska vidare för att ta reda de tänker. Jag tycker även att jämförelserna mellan den gamla speciallärarutbildningen och specialpedagogutbildningen är väldigt intressanta. Jag hade trott att jag skulle få mer synpunkter på dessa skillnader under min undersökning, men det var inte många som nämnde det. Det verkade som om de flesta var nöjda med att specialpedagogerna har ett bredare kompetensområde än vad speciallärarna hade.

9 Referenser

1. Gjems, L. (1997) *Handledning i professionsgrupper*. Lund: Studentlitteratur.
2. Kvale, S. (1996) *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur.

3. Nationalencyklopedin, nätupplaga (2006)
4. Patel, R. & Davidsson, B. (1991) *Forskningsmetodikens grunder*. Lund: Studentlitteratur.
5. Persson, B. (1997) *Specialpedagogiskt arbete i grundskolan*. Göteborgs universitet, institutionen för specialpedagogik.
6. Rosenqvist, J. & Tideman, M. (2000) *Skolan, undervisningen och elever med funktionshinder*. Lärarhögskolan i Malmö, institutionen för pedagogik.
7. Skolverket. (2003) *Kartläggning av åtgärdsprogram och särskilt stöd i grundskolan*. Fritzes: Stockholm.
8. Skolverket. (2005) *Handikapp i skolan. Skolverkets rapport, 270*. Fritzes: Stockholm.
9. Stukat, S. (2005) *Att skriva examensarbete inom utbildningsvetenskap*. Lund: Studentlitteratur
10. Utbildningsdepartementet. *Lärarytbildningskommitténs slutbetänkande: Att lära och leda*. (1999) Stockholm.

A. Brev till respondent

Hej!

Jag heter Ulrica Sjunnesson och läser till specialpedagog på distans i Malmö. Eftersom det är min sista termin skriver jag nu mitt examensarbete, på 10 poäng.

Mitt syfte är att ta reda på vad grundskollärare förväntar sig av specialpedagogen. Jag vill också veta vad för slags specialpedagogiskt stöd man har just nu och hur man skulle vilja att det såg ut. För att ta reda på det tänker jag göra intervjuer med grundskollärare. Jag kommer att ställa nio frågor och intervjun tar cirka en timme. Jag kommer att använda mig av bandspelare och spela in samtalet, för att underlätta min analys av materialet.

Intervjumaterialet kommer att behandlas konfidentiellt och personerna jag intervjuar kommer inte att kunna identifieras. Om du ångrar dig efteråt och inte vill delta, är det bara att höra av dig, så stryker jag din intervju. Frågorna jag kommer att ställa är följande:

- ☒ Hur många år har du arbetat som lärare?
- ☒ Vad har du för lärarutbildning?
- ☒ Hur gammal är du?
- ☒ Vilken åldersgrupp/årskurs arbetar du med just nu?
- ☒ Har du någon specialpedagogisk hjälp i din grupp?
- ☒ Hur mycket specialpedagogisk hjälp får du under en vecka?
- ☒ Beskriv hur den specialpedagogiska hjälpen ser ut?
- ☒ Vad har du för förväntningar på specialpedagogen?
- ☒ Hur skulle du vilja att de specialpedagogiska insatserna såg ut? Beskriv.

Jag vore mycket tacksam om du kan tänka dig att ställa upp på en intervju.

Hör gärna av dig om du har några frågor.

Vänliga hälsningar, Ulrica Sjunnesson!

0520-828 16, 0709-708 399, arb. 0520-49 62 31

Handledare: Marie Leijon, Malmö högskola, 0709- 655 381

B. Frågor till intervju

1. Hur många år har du arbetat som lärare?
2. Vad har du för lärarutbildning?
3. Hur gammal är du?
4. Vilken åldersgrupp/ årskurs arbetar du med nu?
5. Har du någon specialpedagogisk hjälp i din grupp?
6. Hur mycket specialpedagogisk hjälp får du under en vecka?
7. Beskriv hur den specialpedagogiska hjälpen ser ut.
8. Skulle du vilja att den specialpedagogiska hjälpen såg ut på ett annat sätt? Beskriv.